Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

2-йил чиқиши.
18 ЯНВАРЬ 1967 й.
ЧОРШАНБА
№ 15 (170)
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

БУГУН МИНГ КВАРТИРА

Бугун янги уй-жойларни фойдаланишга қабул қилиб олувчи давлат комиссияси пойтахтнинг барча қурилиш майдонларида бўлди.

«Крупнопанельжилстрой» тресги коллективи Рисовая кўчасида 96 квартирали уйни тошкентликларга армуғон этди. Бу трест бинокорлари Чилонзорнинг Д-26 кварталида 120 квартирали, Энгельс кўчасида 96 квартирали уйларни ҳам фойдаланишга муваффақиятли топширишди.

4-қурилиш тресги 6-қурилиш бошқармасининг бинокорлари Шимоли-шарқ массивида 48 квартирали уйни қуриб тахт қилдилар.

Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг қурувчилари Тошкент транспорт инженерлари институти студентлари учун катта ошхона биносини қуриб бердилар. Ошхона 500 ўринли бўлиб, барча қулайликларга эга.

Қардош бинокорларнинг ишлари ҳам кун сайин жадаллашиб бормоқда. Молдавиялик бинокорлар навбатдаги 64 квартирали уйда қурилиш ишларини тугалладилар. Бу уй Чилонзорнинг К-24 кварталида қад кўтарди.

Украин бинокорларининг меҳнати мақтаса мақтагудек бўлди. Улар давлат комиссияси диққатига еттита уйни ҳавола этдилар. Уйларни Луганск, Донецк, Львов, Днепропетровск, Харьков, Киев-1, Киев-2 қурилиш-монтаж поездларининг азаматлари бунёд этишди. Бу уйларнинг ҳар бири 50-80 квартиралидир. Давлат комиссияси украин бинокорлари меҳнатига юқори баҳо берди.

Саноат янгиликлари

ЯНГИ МАШИНАЛАР

Илгари республикамизда ёғ-мой комбинатларига чигит пўстини ажратиб олувчи ускуна чет элдан келтирилар эди. Тошкент тажриба-механика заводининг конструкторлари шундай машинани ўзимизда яратиш устида тинмай иш олиб бордилар. Ижодий меҳнат муваффақият билан якунланди. Конструкторлар ишлаб чиққан лойиҳа бўйича завод ишчилари ва инженер-техник ходимлари шундай машинанинг дастлабки намуналарини яратдилар.

Янги йилнинг бошларида тайёрланган дастлабки бешта машинадан иккитаси Янгийўл ёғ-мой комбинатига, қолган учтаси эса бошқа комбинатларга юборилди. Бу машиналар синовдан муваффақиятли ўтгач, завод уларни серияли ишлаб чиқаришга киришади.

Бундан ташқари, тажриба-механика заводининг меҳнатсевар коллективи писта мойи ишлаб чиқарувчи барабан ускунасини ҳам ўзлаштирди. Дастлабки иккита шундай барабан тайёрланиб, Денов ёғ-мой комбинатига жўнатилди.

ФИРМА РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАРИ

— Рационализаторларнинг таклифлари қўшимча харажатларга барҳам беряпти, — дейди «Юлдуз» фирмасининг директори Ҳакима Абдуллаева.

Дарҳақиқат ўтган йили 70 га яқин таклиф амалга оширилди. Бу, фирмага 170 минг сўмга яқин фойда келтирди.

Сиз фирманинг қайси бир цехига кирманг, янгилик ижодкорларининг завқ-шавққа тўлиб ишлаётганининг гувоҳи бўласиз.

Фирманинг экспериментал цехида икки новатор билан суҳбатлашдик. Улардан бири шу ерда 12 йилдан бери ишлаётган конструктор Валя Павловскаядир. Бу ижодкор аёл костюм чўнтагини тайёрлашни бир мунча такомиллаштирди. Янгилик давлатга 35 минг сўм фойда келтирди. Шу цехда ишлаётган конструктор Асқад Кашанов ҳам яхшигина таклифларнинг авторидир.

Эркаклар костюми елкасининг ички томонини қайта ишлаб чиқиш билан мингларча сўмлик маҳсулот тежаб қолинди.

Болалар костюми тайёрлашда ҳам янги конструкция жорий қилиниб, ҳар бир костюмдан 7 сантиметр сурп, 14 грамм пахта тежаб қолишга муваффақ бўлинди.

Шу ярим йилда фирмада тикилган болалар костюмларидан 5 минг метр мато ва кўплаб пахта тежаб қолинади. Бу билан костюм ихчамлашади ва харидорбоп бўлади.

САЙЛОВГА БАҒИШЛАНГАН

Республиканинг ҳамма районларига сайловга бағишланган адабиёт юборилди. Бу адабиётни «Ўзбекистон» нашриёти чиқарган.

«Ўзбекистон ССР Конституцияси (асосий қонуни)» Рус, ўзбек ва қозоқ тилларида оммавий тиражда нашр этилди. Республика Олий Советига сайлов тўғрисида Низом ва меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисида Низом ҳам чиқарилди.

Сайлов тўғрисидаги рангба-ранг плакатларнинг дастлабки уч хили ва сайлов олди шиорлари босилган плакатлар магазинларга юборилди.

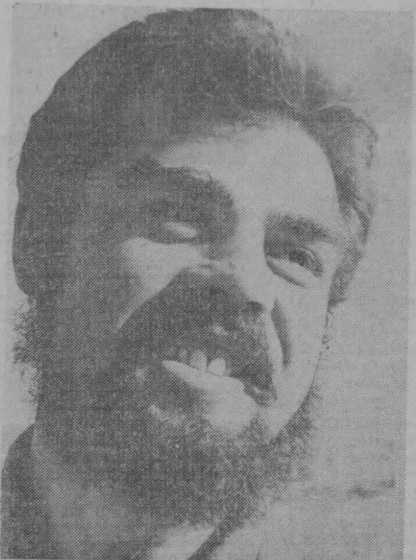

Фотообъективда
ПОЙТАХТ ҚУРИЛИШЛАРИ

Болтиқ бўйи республикалари — Тошкентга

Бошқа қардош республикалар қатори Болтиқбўйи республикалари Литва, Латвия ва Эстония ҳам зилзиладан зарар кўрган Тошкент аҳолиси учун Чилонзорнинг К-24 кварталида кўплаб турар-жой бинолари, болалар муассасаларини бунёд этаётирлар. Уч қардош республика бу ерда жаъми 25,5 минг квадрат метр ҳажмда қурилиш ишларини олиб бормоқдалар.

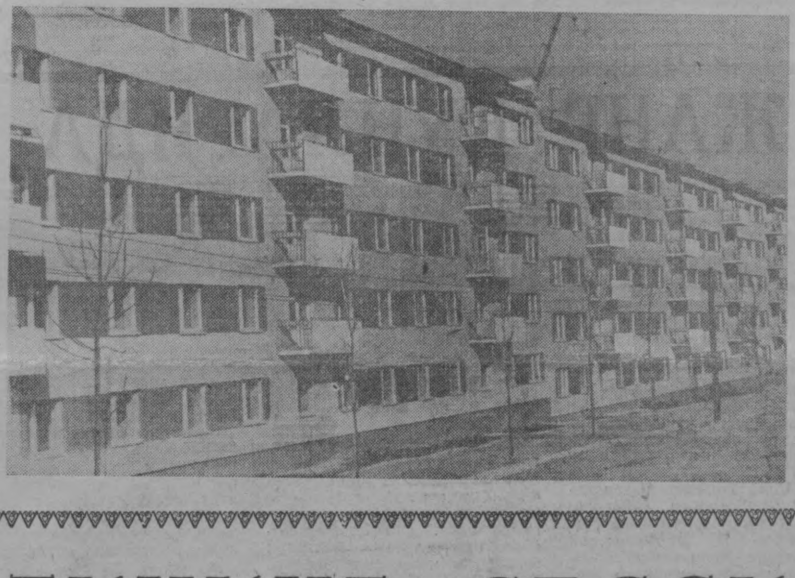

Суратларда: чапда Литва қурилиш бошқармасининг илғор кўтарма кран машинисти Таугкель Антанас. Ўнгда Латвиянинг «Ригажилстрой» трестига қарашли қурилиш бошқармасининг бригада бошлиғи Николай Дивенко. Пастдаги суратда: Латвия бинокорлари қурган 100 квартирали уйнинг кўриниши.

М. Нуриддинов фотолари.

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Тошкент Алоқа электротехника институти ходимлари ўтган йили зилзила пайтида бесарамжом бўлишган эди. Бу безовталик узоққа бормади. Институт маъмурияти билим даргоҳининг ўқитувчилари ва ходимларини янги уй-жой биноси билан таъминлашга киришди. Ҳадемай Жаҳон Обидова кўчасида тўрт қаватли муҳташам бино ўзининг салобатини кўз-кўз қила бошлади.

Қурилишни «Крупнопанельжилстрой» тресги азаматлари муддатидан илгари битказдилар. Қурувчилардан А. Эфтимио, В. Бажугас, Г. Сушковлар кунлик топшириқларини 150 процентга етказиб адо этдилар. Бу ҳақда комплекс бригада бошлиғи Павел Бадунас тўлиб-тошиб гапирди. Эрта-индин бу бинога институт ходимларидан 96 кишининг оиласи кўчиб киради.

БУЮРТМАЛАР БАЖАРИЛМОҚДА

Қўйлиқ ремонт-механика заводи куни кеча Франциядан қишлоқ хўжалик устахоналари учун 12 та 40 тоннали гидравлик пресс тайёрлаш тўғрисида буюртма олди. Ўтган йили корхона чет эллар буюртмасини тайёрлаш планини муддатидан олдин бажариб, Куба, ВДР, Афғонистон каби мамлакатларга presslar юборган эди.

Бу йил экспорт учун маҳсулот тайёрлаш 2,5 баравар ортади. Коллектив чет мамлакатлар буюртмасини Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги кунигача бажариш мажбуриятини олган. Бу буюртмаларни бажаришда Сергей Анкудинов, Маҳмуд Солихўжаев, Петр Калько сингари ишчилар ишлаб чиқариш нормаларини 150-160 процент бажариб, намуна кўрсатмоқдалар.

— Мақсадимиз улуғ сана — Совет давлати барпо этилганлигининг 50 йиллиги кунига йиллик планни бажаришдир, — дейди гидропресслар тайёрлаш цехининг бошлиғи Юрий Климов.

САНОАТИМИЗ ЖАЗМАНЛАРИГА

• Тошкент Чинни заводининг муҳри босилган гўзал чинни буюмларни жаҳоннинг бир неча мамлакатларида кўриш мумкин. Корхона Африкадаги жазман харидорлардан бири Ливаннинг буюртмасини адо этди. Бейрутга чинни идишларнинг бир партияси жўнатилди.

• Индонез аёллари миллий байрамларида, анъаналарида гулдор матолардан кийим киядилар. **Пойтахт тўқимачилари** индонез хотин-қизларига газмолларнинг бир неча тойини юбордилар.

Индонезия республикасига **«Компрессор», Пластмасса буюмлари заводлари** коллективлари ҳам ўз маҳсулотларидан тайёрлаб жўнатишди.

• Пахта териш машиналарининг қадами Греция пахтазорларига ҳам етган. Грек деҳқонларининг буюртмасига мувофиқ **«Ташсельмаш» заводи** ишлаб чиқарган пахта териш машиналари темир йўл излари бўйлаб йўлга чиқди. Грецияга Тошкентда тайёрланган тракторлар ҳам жўнатилди.

• Комбоджага саксон минг метр ўзбек газламалари билан бирга Тошкент **Радиолампа заводи** ишлаб чиқарган радио деталлари ва радиолампаларининг навбатдаги партияси юборилди.

• Германия Демократик Республикасидаги фирмалар Тошкент **Тўқимачилик машинасозлиги заводи**нинг жазманларидан бири. Корхона ўз мижозига тўқув-йигирув машиналарининг бир нечасини тайёрлаб жўнатди. Бундан ташқари, немис дўстларимизга олтмиш минг метрга яқин турли хил кабеллар ва Компрессор заводида ишланган 150 та асбоб-ускуна ортилган платформалар йўлга чиқди.

• Пойтахт **Фармацевтика заводи** қардош Вьетнам Демократик Республикасига зарур дори-дармонлардан юборди. Курашаётган ўлкага **«Гидрометприбор» заводи** асбобларнинг бир неча хилларидан, Компрессор заводи эса компрессор станциялари учун эҳтиёт қисмлари тайёрлаб берди.

Тошкентдаги тепловоз ремонт депосининг аҳил коллективи Октябрнинг 50 йиллиги шарафига меҳнат вахтасида туриб ишламоқда. Сиз суратда кўриб турган Ҳамдам Шорасулов ҳам ана шу ташаббускорлардан. У смена нормасини 130-150 процент адо этиш билан бирга маҳсулотнинг сифатли бўлишига ҳам эришмоқда.

Суратда: Ҳамдам Шорасулов иш устида.

А. ТУХТАХУЖАЕВ фотоси.

ШАҲАР СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Илгари хабар қилинганидек Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг X сессияси бўлиб ўтди. Сессияда 1966 йилда шаҳар хўжалигини ривожлантириш ишлари якуни ва 1967 йил плани ҳамда Тошкент шаҳрининг 1967 йилги бюджети лойиҳаси ва 1965 йилги бюджет ижроси масалалари кўриб чиқилди.

Биринчи масала юзасидан шаҳар план комиссиясининг раиси **С. Харьковский,** иккинчи масала юзасидан молия бўлимининг мудири **А. Нурмуҳамедов** доклад қилди.

Докладчи С. Харьковский ва мунозарада сўзга чиққан депутатлар табиий офат натижасида юз берган қийинчиликларга қарамай беш йилликнинг биринчи йили плани кўпгина кўрсаткичлар бўйича ошириб бажарилганлигини қайд қилдилар. Шаҳар саноат корхоналари 1966 йил планини ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича деярли 103 процент адо этдилар. Планга қўшимча 28 минг сўмлик маҳсулот чиқарилди. Ҳисобот йилида маиший хизмат кўрсатиш бўйича план 104 процент бажарилди. Планга қўшимча равишда 1 миллион сўмлик маиший хизмат кўрсатилди.

СЕССИЯДА КЕЛТИРИЛГАН РАҚАМЛАР

1966 ЙИЛДА БАЖАРИЛДИ

Шаҳар бўйича сарфланган **КАПИТАЛ МАБЛАҒЛАР ҲАЖМИ 240 МИЛЛИОН СЎМНИ ТАШКИЛ ҚИЛДИ.** Бу 1965 йилдагидан 50 миллион сўм кўпдир.

Ҳаммаси бўлиб **800 МИНГ КВАДРАТ МЕТРДАН** ортиқ уй-жой қурилди.

ОБОДОНЛАШТИРИШ ИШЛАРИГА 14 МИЛЛИОН СЎМ САРФЛАНДИ. 1 миллион квадрат метрга яқин йўл, йўлка ва майдонларга асфальт ётқизилди. Энгельс кўчасида кўприк қурилди. 16 километр ирригация тармоғи барпо қилинди, кўчалар ва майдонларда уч минг жойга чироқ ўрнатилди.

Ўтган йилда **24 800 квартира, 89 мактаб, 29 боғча ва ясли** ва бошқа зилзиладан зарарланган жуда кўп бинолар ремонт қилинди ва тикланди.

Қардош республикалар, Москва ва Ленинград вакиллари ўз маблағлари ҳисобидан **130 минг квадрат метрга яқин уй қуриб бердилар.**

Учта маиший хизмат кўрсатиш комбинати қурилди, 70 устахона ускуналанди.

Бир йил ичида **саккизта янги автобус маршрути очилди,** трамвай ва троллейбус линиялари узайтирилди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг, шунингдек, республикамиз ҳамда қардош республикалар, Москва, Ленинград шаҳарлари партия ва совет органларининг, Совет Армиясининг катта ёрдами туфайли шаҳарда бошпанасиз қолган кишиларнинг ҳаммаси совуқ тушгунга қадар уй-жойлар билан таъминланди. Якка тартибда уй қурувчиларга 1 миллион 700 минг сўмлик қурилиш материаллари ажратилди.

Ётоқхоналарда, айниқса, қўшнилар уйида жойлаштирилган оилаларни уй-жой билан таъминлаш, шунингдек якка тартибда уй қурувчиларга ёрдам бериш шаҳар ва район ижроия комитетлари ҳамда шаҳардаги барча хўжалик ташкилотларининг вазифасидир.

Шаҳар бюджети

1966 йилда қилинган харажатлар дастлабки маълумотларга кўра 142 миллион 542 минг сўмни ташкил этади. Бу маблағ шаҳар хўжалигини ривожлантириш, меҳнаткашларнинг фаровонлигини ҳамда маданий даражасини кўтаришга сарфланди.

Бундан ташқари зилзила муносабати билан СССР Министрлар Совети резерв фондидан бир неча ўн минг сўмлаб пул сарфланди.

Зилзиладан зарар кўрган меҳнаткашларга бирйўла берилган ёрдамнинг ҳажми 6 миллион сўмни ташкил этди, давлат страхованиеси йўли билан ўн миллион сўмдан ортиқ пул тўланди.

Дастлабки маълумотларга кўра, 1966 йилда халқ хўжалигини ривожлантиришга 54 миллион 809 минг сўм, социал-маданий тадбирларга 84 миллион 746 минг сўм сарфланган.

Халқ маорифига 45 миллион 744 минг сўм, соғлиқни сақлаш ишларига 36 миллион 867 минг сўм, уй-жой, коммунал хўжалиги ишларига 51 миллион 800 минг сўм сарфланди.

1967 йил бюджетининг маблағи 1966 йил даромад қилиш ва 223 миллион 883 минг сўм харажат қилиш кўзда тутилади.

1967 йил бюджетининг маблағи 1966 йил бюджетининг маблағига қараганда 59 процент, ёки 81 миллион 341 минг сўм ортиқдир.

Депутатлар таъкидлаб ўтганларидек оғир шароитда ҳам шаҳар хўжалигини ривожлантириш 1966 йил плани ошириб адо этилди. Лекин КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг улкан ёрдамидан тўла фойдалана олмадик, халқ хўжалиги планида кўзда тутилган ишларнинг маълум қисми бажарилмай қолди. Бунга шаҳар ижроия комитети бошқармалари, бўлимлари, трестлари ва асосан «Главташкентстрой» қурилиш ташкилотлари айблидир.

Қурилиш ташкилотлари ўтган йили белгиланган қурилиш ишлари планини бажара олмадилар. Савдо ва умумий овқатланиш объектлари қурилиши йилдан-йилга бажарилмай қолмоқда. Бундай объектларни қуриш учун ажратилган капитал маблағ атиги 20 процентга ўзлаштирилган. Водопровод, канализация, маданий-маиший хизмат объектлари қуриш учун ажратилган маблағлар ҳам тўла фойдаланилмади. Ремонт ва тиклаш ишларида ҳам кўпгина камчиликларга йўл қўйилди.

Капитал маблағларни тўла ўзлаштира олмаганлиги учун шаҳар ижроия комитети капитал қурилиш Бош бошқармаси, «Ташгипрогор» архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси, район ижроия комитетлари, шаҳар ижроия комитетининг бўлимлари ва бошқармалари айбдордир. Улар лойиҳа-смета ҳужжатларининг ўз вақтида тайёрланишини, ер участкалари ажратилишини, кишиларни бошқа жойга кўчиришни таъминлай олмадилар, ишнинг ташкил этилиши юзасидан контролни сусайтириб юбордилар.

Шаҳарда газ қувирлари ётқизиш плани атиги 65 процент бажарилди. Маиший хизмат кўрсатиш аҳолининг талабларига жавоб бермаётир. Маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ҳали ҳам бир сменада ишлайди, иш соатлари ва дам олиш кунлари меҳнаткашларнинг истагини эътиборга олмай белгиланган.

Заказларни сифатсиз, бажариш, муддатида тахт қилмаслик ҳоллари учрамоқда. Хизмат баҳоларини ошириб кўрсатиш, қўполлик каби ҳоллар ҳам тез-тез учраб турибдики, меҳнаткашлар бундан ҳақли равишда шикоят қилмоқдалар.

Йўловчиларни ташиш ва халқ хўжалигининг асосий ва мураккаб масалаларидан биридир. Шаҳар пассажир транспорти қониқарсиз ишламоқда. Чунки транспорт қатнови графиги бузилмоқда, техник сабабларга кўра, вагонлар ва машиналар парк ва деполарга тез-тез қайтариб юборилмоқда. Пассажирлар ташиш автомобиль трестида автобусларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи шофёрлар йўқлиги сабабли бекор турибди, кўпгина машиналар худди шу сабабга кўра бир сменада ишлатилмоқда. Бундай камчиликларни тугатиш шаҳарда транспорт проблемасини қисман ҳал қилиш имконини беради. 1967 йил планини лойиҳасида эса шаҳар хўжалигининг ҳамма тармоқларини янада ривожлантириш кўзда тутилган.

Иккинчи масала юзасидан доклад қилган ўртоқ **А. Нурмуҳамедов** 1966 йилда план давлат даромадлари бўйича 102,3 процент бажарилганлигини айтди. Шаҳар бюджети даромад қисминииг асосий манбаи оборот солиғи бўйича белгиланганидан 9 миллион сўм кўп тушум бўлди.

Сессияда молия ва бюджет интизомининг бузилиши, 1967 йил давлат даромадлари плани ҳақидаги масалалар батафсил муҳокама қилинди.

Музокарада сўзга чиққан Киров район ижроия комитетининг раиси **Д. Шобурхонов,** шаҳар умумовқатланиш бошқармасининг бошлиғи **А. Сутягина,** шаҳар бош архитектори **А. Якушев,** шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири **Р. Қодиров,** «Учқун» фирмасининг директори **И. Шодибеков,** ободонлаштириш бошқармасининг бош инженери **О. Горбунов,** шаҳар ижроия комитетининг раиси **Х. Асомов** ўртоқлар бир қатор танқидий мулоҳазалар билдирдилар ва амалий таклифлар киритдилар. Бу таклиф ва мулоҳазалар сессия муҳокама қилган масалалар бўйича қабул қилинган қарорларда ўз аксини топди.

СЕССИЯДА КЕЛТИРИЛГАН РАҚАМЛАР

1967 ЙИЛДА БАЖАРИЛАДИ

Маиший хизмат кўрсатиш, трамвай-троллейбус бошқармалари корхоналари ва қайта тиклаш ишлари бўйича шаҳар қурилиш трестининг **ЯЛПИ МАҲСУЛОТИ 78 ПРОЦЕНТ ОРТАДИ.** Шахсий уйларни қуриш ва ремонт қилиш 85 процент кўпаяди.

Қурилиш-монтаж ишлари ҳажми республика бўйича 22 процент, пойтахтда эса 67 процент кўпаяди.

124 МИЛЛИОН СЎМЛИК ёки ўтган йилдагидан **64 МИЛЛИОН СЎМ** кўп капитал маблағ сарфланади.

1 МИЛЛИОН 368 МИНГ КВАДРАТ МЕТР уй-жой қуриш кўзда тутилмоқда.

45 600 ОИЛА ЯНГИ КВАРТИРАЛАРГА КЎЧИБ КИРАДИ. Кооператив ва якка тартибда уй қурувчилар билан бирга **50 МИНГ ОИЛА УЙ ТЎЙИ ЎТКАЗАДИ.**

10.000 ўринли мактабгача болалар муассасалари, 280 ўринли касалхона, 2900 қабул қила оладиган поликлиникалар қурилади. 8 та кинотеатр қурилади.

Коммунал ва маиший қурилишларга 34 миллион сўм сарфланади.

26 километр янги трамвай йўли, 28 километр троллейбус йўли қурилиб, ишга туширилади.

ТОШКЕНТ — СЕРГЕЛИ ТРОЛЛЕЙБУС ЛИНИЯСИ ҚУРИЛИШИ БОШЛАНАДИ. Трамвай линиялари «Октябрь» ва «Партия XXI съезди» совхози массивларига етказилади.

Янгидан учта ҳаммом ва бир сменада ўн тонна кир ювадиган кирхона ишга туширилади.

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ УЧУН КУРАШ ТАРИХИДАН

ПАРТИЯНИНГ СОДИҚ ФАРЗАНДЛАРИ

СУРАТДА: Совет кишиларининг бахт-саодати учун ўз ҳаётини қурбон қилган 14 халқ комиссарига ўрнатилган монумент.

В. Д. Вотинцев

Всеволод Дмитриевич Вотинцев 1917 йил ноябрнинг охирида партия Марказий Комитети топшириғига мувофиқ Петрограддан Тошкентга келди.

Туркистон Компартиясининг биринчи съездида (1918 йил июнь) В. Д. Вотинцев «Туркистонда партия марказини вужудга келтириш тўғрисида» доклад қилди. Шу съездда у Туркистон Компартияси Марказий Комитетига, август ойида у Тошкент Совети раиси қилиб, 1918 йил 1 ноябрда эса Туркистон Марказий Ижроия Комитетининг раиси қилиб сайланди.

В. Д. Вотинцев ана шундай масъул вазифаларни бажара бориб ўзининг бутун кучи ва тажрибасини коммунистик партия иши учун сарфлади, у контрреволюцияга қарши қақшатқич кураш олиб борди.

С. П. Гордеев

1911 йилда оиласи билан Тошкентга кўчиб келади. 1914 йили у подшо армиясига чақирилади. Тошкентда халқ дружинасида хизмат қилади Армияда хизмат қилиб юрган пайтидаёқ у солдатлар ўртасида революцион иш олиб борди. Бунинг натижасида у хизмат қилаётган дружина 1916 йили подшога қарши кўзғолон кўтарган Тошкент эски шаҳар меҳнаткашларига қарата ўқ отиш тўғрисидаги буйруқни бажармади.

1917 йил ноябрь ойида С. П. Гордеев ўзининг тинч касбига, тикувчилигига қайтади ва шу йили Коммунистик партия сафига киради. Ишчилар уни «Игна» касаба союзига раис қилиб ва Тошкент Советига депутат қилиб сайлайдилар. 1918 йилда эса Тошкент Совети Ижроия Комитети аъзолигига, 1918 йили кузида Туркистон Компартияси Тошкент шаҳар Комитети аъзоси қилиб сайланади.

Е. П. Дубицкий

Тажрибали темир йўлчи, 1917 йил ноябрь ойидан партия аъзоси Евдоким Прохорович Дубицкий 1918 йил апрель ойида Ўрта Осиё ва Оренбург темир йўллари делегатларининг биринчи қўшма съездида Туркистон республикаси йўл ишлари халқ комиссари қилиб сайланди. У Тошкент шаҳар партия комитети ва Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети аъзолигига сайланди.

Е. П. Дубицкий принципиал ва жасур большевик бўлиб, контрреволюцияга қарши фидокорона кураш олиб борди.

Контрреволюцион фитна бошланган куни кечаси у қўлга қурол олиб, Совет ҳокимиятининг душманларига қарши курашди, темир йўлчиларни фитначиларга қарши курашга сафарбар қилди. «Сўл» эсерларнинг сотқинлигини фош этди.

М. С. Качуринер

В. И. Ленин ғояларининг толмас пропагандисти ва агитатори Михаил Самуилович Качуринер 1918 йил июлда РКП(б) Марказий Комитети топшириғига биноан Тошкентга келди. У В. И. Ленин ташаббуси билан Туркистон учун ажратилган 50 миллион сўм пулни олиб келди. Бу ерга келиши билан у Туркистон республикаси молия халқ комиссари қилиб тайинланди.

1918 йил августдан октябргача М. С. Качуринер Туркистон республикаси меҳнат халқ комиссарлари бўлиб ишлади. Шу билан бир вақтда у Тошкент шаҳар партия ташкилотига раҳбарлик қилди.

М. С. Качуринер ленинча миллий сиёсатни изчиллик билан амалга оширди: маҳаллий тилларда китоблар чиқариш, ўзбеклардан партия ва совет ташкилотлари раҳбарлик органларига кўтариш тўғрисида ғамхўрлик қилди.

Г. И. Лугин

Георгий Иванович Лугин 1917 йил декабрда Тошкентга келиб, шаҳар Совети ишларида актив иштирок эта бошлади. 1918 йилда Коммунистик партия сафига қабул қилинди, Тошкент шаҳар Совети составига сайланди ва коммунал бўлимида ишлади. Кейинчалик маъмурий бўлим мудирига ёрдамчи бўлиб ишлади. Шу билан бир вақтда Тошкент шаҳар муҳофаза бошлиғининг ёрдамчиси бўлди.

Тошкент сингари катта ва ғоят оғир шаҳарни муҳофаза қилиш у вақтда жуда қийин эди. Шунга қарамасдан бу вазифани шараф билан бажарди. 1918 йилда уни Туркистон Марказий Ижроия Комитети составига сайлашди. Бу ерда ҳам у маъмурий масалалар билан шуғулланди.

А. Н. Малков

Александр Николаевич Малков Тошкентда муқовасоз ишчи оиласида туғилди. 1918 йил февраль ойида А. Н. Малков большевиклар партияси сафига кирди. Советларнинг V ўлка съездида у Туркистон республикаси Марказий Ижроия Комитетининг секретари қилиб сайланди. Шу билан бир вақтда у «Новый Туркистан» ва «Свободный Туркистан» газеталарига редакторлик қилади.

А. Н. Малков 1918 йил октябрь ойида Туркистон республикаси ички ишлар ва ташқи ишлар халқ комиссари вазифасига кўтарилади. Ноябрь ойида эса унга қўшимча равишда Туркистон республикаси Халқ Комиссарлари Совети ишлар бошқарувчиси вазифаси юкланади. 1918 йил В. Д. Фигельский Фарғона областида командировкада юрган пайтида А. Н. Малков Халқ Комиссарлари Советининг раиси вазифасини ҳам бажарган.

1919 йил 19 январь кечаси А. Н. Малков Халқ Комиссарлари Советининг раиси В. Д. Фигельский билан биргаликда одатдагидек шаҳарни айланиб юрган пайтда оқ гвардиячилар томонидан ушланиб, ваҳшийларча отиб ташланади.

А. Я. Першин

Александр Яковлевич Першин 1903 йилдан РСДРП аъзоси бўлган. У 1905—1907 йилларда Уфа темир йўл станцияси депосида революцион ҳаракатларда актив қатнашган. Қувғин қилингандан сўнг 1916 йил охирида Тошкентга кўчиб келиб Ўрта Осиё темир йўли Бош устахонасига ишга киради. 1917 йил Февраль революциясидан то Октябрь революциясига қадар Тошкент шаҳар ишчиларининг атоқли раҳбарларидан бўлиб келди. 1917 йил июнда у Бутунроссия Советларининг биринчи съездига делегат қилиб сайланди.

Тошкентда Октябрь қуролли қўзғолонига тайёргарлик ишлари А. Я. Першиннинг актив иштирокида ўтди. Октябрь революцияси ғалаба қилгандан сўнг А. Я. Першин темир йўлчилар ўртасида партиявий иш олиб борди. Тошкент Совети раисининг ўринбосари ва озиқ-овқат халқ комиссари вазифаларини бажарди.

Тошкент шаҳар партия комитети 1917 йил январь ойининг охирларида А. Я. Першинни партиявий ишларни кучайтириш мақсадида Ўрта Осиё темир йўли Бош устахонасига юборди. 19 январь куни устахонага кетаётганида оқ гвардиячилар томонидан ушланиб, 21 январга ўтар кечаси ваҳшийларча ўлдирилади.

М. Троицкий

Михаил Троицкий (отасининг исми ва бошқа биографик маълумотлар ҳозирча аниқланмаган) 1918 йил бошларида Руминия фронтидан Туркистонга (Чоржўйга) келди. Тажрибали революционер, 1903 йилдан партия аъзоси М. Троицкий 1918 йил июнда Туркистон большевикларининг биринчи съездига делегат қилиб сайланди. Съездда Туркистон Компартияси Марказий Комитети составига киритилди ва Компартия Марказий Комитети Марказий органи «Туркистанский коммунист» газетасига редактор қилиб тайинланди.

Касаба союзларининг биринчи ўлка съездида у Туркистон касаба союзлари Марказий Советининг раислигига сайланади. 1918 йил октябрь ойида қўшинлар ўртасида сиёсий ишларни кучайтириш мақсадида ташкил этилган «Красноармеец» газетасига редактор қилиб юбо[illegible]илади.

ЖАНГ КУНЛАРИДА

Даҳшатли 1919 йил...

Ўша пайтда Туркистон Советларида сўл эсерлар ҳам анчагина бор эди. Масалан, 1918 йил октябрда бўлиб ўтган Туркистон Советларининг фавқулодда IV съезди делегатларидан 141 киши большевиклар бўлса, 78 киши сўл эсерлар бўлган.

Сўл эсерлар съездда мағлубиятга учрагандан сўнг Туркистон республикаси Халқ Комиссарлари Совети составидан чиқиб кетдилар. Шундан сўнг Туркистон Совет ҳокимиятининг ҳамма органларида большевиклар раҳбарлик қила бошладилар. Туркистон Марказий Ижроия Комитетининг раиси қилиб В. Д. Вотинцев сайланди. Халқ Комиссарлари Советининг раислигига В. Д. Фигелский тайинланди. Халқ комиссарликларига ҳам большевиклар раҳбарлик қилдилар.

Бироқ сўл эсерлар ҳокимиятни ўз қўлига олиш тўғрисидаги истакларидан қайтмаган эдилар. Улар тайёрланаётган фитнага умид боғлаб турдилар. Ўзларининг мақсадини амалга оширишда оқ гвардиячиларнинг қўзғолонидан фойдаланмоқчи бўлдилар. Лекин фитнанинг барбод бўлишига кўзи етган сўл эсерлар очиқдан-очиқ фитнада иштирок этишмади.

Партия дружинаси аъзоларидан бири Д. Абрамов текширилган фактларга асосланиб туриб, Осипов эсерлар билан тил бириктирган, деган хулосага келади. Улар апрель ойидаёқ давлат тўнтариши ўтказишмоқчи бўлганлар. Бироқ Осиповнинг адъютанти тўсатдан қамалиб қолади. Шундан кейин фитначилар чўчиб қолдилар, фитнани христианларни чўқинтириш байрами куни — 19 январда бошлашга қарор қилишди. Улар байрам куни ишчилар корхоналарда бўлмайдилар, деб ўйлаган эдилар.

Бунинг устига Осипов 18 январь кечаси Тошкентда хавфли ҳолат юз бермоқда деган баҳона билан халқ комиссарларини 2-Сибирь полки штабига мажлисга чақиради. Осиповнинг сотқинлигидан хабари бўлмаган большевик комиссарларидан В. Вотинцев, И. Фоменко, Н. Шумилов, В. Финкельштейн 2-полк штабига етиб келишади. Улар шу ерда Осиповнинг буйруғи билан ваҳшийларча отиб ўлдирилади. Шу куни кечаси қолган комиссарлар шаҳарнинг турли жойларида қўлга олиниб, қийнаб ўлдирилади.

14 большевик комиссарнинг ва контрреволюцион фитнани тор-мор қилишда ҳалок бўлган жангчиларнинг жасадлари 26 январь куни мотам маросимидан сўнг Тошкентнинг марказидаги биродарлар қабристонига дафн этилган.

19 январь эрталаб ўша вақтда ишчиларнинг ҳақиқий қалъаси бўлиб қолган Марказий темир йўл устахонасининг гудоги ҳайбатли чалина бошланди. Партия группасининг аъзолари, ишчилар бирин-кетин устахонага етиб келдилар. Бу ерда кўп минг кишилик митинг бўлиб ўтди. Митингда сўзга чиққан большевиклар Д. Манжара, П. Илёсов ва бошқалар Осиповнинг хоинлиги, халқ комиссарларининг ўлдирилганликларини айтдилар. Ишчиларни қўлга курол олиб Совет ҳокимиятини ҳимоя қилишга чақирдилар.

Митинг қатнашчилари жанговор кайфиятда эдилар. Улар фақат сигнал берилишини кутиб турар эдилар. Д. Манжара, Р. Галкин, П. Илёсов, Г. Купрянов ва бошқа 37 большевикдан иборат Мувақкат Революцион Совет тузилди.

Ҳарбий қалъа коменданти И. Белов эсерлардан бўлгани учун революцион кайфиятдаги солдатлар ундан хавфсирашарди. Лекин Белов эсерларнинг раҳбарлари билан алоқа қилмаган эди. Белов Совет ҳокимияти тарафида қолди. У Халқ комиссарларнинг отиб ўлдирилганлигини солдатларга айтиб, солдатларни фитначиларга зарба беришга чақирди.

С. Камолиддинов раҳбарлигидаги мусулмонлар ротаси ҳам гарнизонга келиб қўшилди. Бу ротанинг жангчилари Осиповнинг сотқинлигини тушуниб, ишчилар синфи ва меҳнаткаш деҳқонларнинг манфаати учун курашажакларини айтдилар.

Д. Шпильков бошчилигидаги янги шаҳар партия дружинаси, Н. Хўжаев бошчилигидаги эски шаҳар партия дружиначилари отряди ҳам устахонага етиб келди.

— Коммунарлар келишди, энди ҳужумга ўтамиз! — дер эдилар ишчилар.

Большевиклар ҳужум бошладилар. 20 январь эрталаб «Ишчилар қалъаси»дан, кейинчалик ҳарбий қалъадан отилган тўп ўқлари фитначилар устига ёғила бошлади. Ишчилар оқ погонлиларни, осиповчиларни икки томондан сиқиб бордилар.

Жанг кун бўйи давом этди. Революцион отрядлар кўчаларни бирин-кетин оқ гвардиячилардан тозалай бошладилар. Осипов ўзининг мудҳиш мақсади пучга чиққанлигини сезиб қолди ва бир группа харомхўрлари билан Чимкент томонига қочди. Лекин Чимкент большевиклар дружинаси Осиповни жуда «иссиқ» кутиб олди. Сотқинларнинг отряди тор-мор келтирилди. Осипов эса Фарғона водийсига қочиб, босмачилар томонига ўтиб кетди. Босмачилар ёрдамида Бухоро амири қўл остига ўтиб олди. Бухоро амири Осиповни чет элга қочириб юборди.

Совет ҳокимиятини ўрнатган ва мустаҳкамлаган биринчи Тошкент коммунистларига шон-шарафлар бўлсин!

И. П. Фоменко

Бу киши Бокудаги большевикларнинг ер остида жойлашган яширин босмахонасида кўп йиллар ишлаган революционердир. Подшо жандармлари яширин босмахонани сезиб қолгандан сўнг Игнат Порфирьевич Фоменко бошқа одамнинг паспорти билан Туркистонга келади. Шаҳарма-шаҳар иш ахтариб юриб, охири «Голос Самарканда» газетасининг босмахонасига ҳарф терувчи бўлиб ишга жойлашади.

И. П. Фоменко 1914 йилдан то Февраль революциясига қадар чор армиясида хизмат қилади.

Гарнизон солдатлари ва Самарқанд шаҳар меҳнаткашлари ўртасида танилган И. П. Фоменко Самарқандда Октябрь социалистик революциясини тайёрлаш ва уни амалга оширишда актив қатнашди.

А. В. Червяков

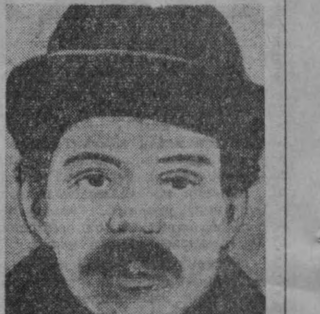

Алексей Васильевич Червяков 1906 йилдан РСДРП аъзоси бўлиб, Ашхобод, Туркистон, Перовск (ҳозирги Қизил Ўрда) темир йўл деполарида ишлади ва революцион иш олиб борди.

1918 йил охирида А. В. Червяков партия томонидан Туркистон республикаси Фавқулодда дала судининг раиси лавозимига кўтарилади. У бутун кучи ва қобилиятини Туркистонда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлашга сарфлади. Алексей Васильевич Туркистон Компартияси I ва II съездларига делегат қилиб сайланган. Шунингдек Туркистон республикаси Советларининг съездларида ҳам қатнашди.

1919 йил 18 январь куни эрталаб соат 11 да ажойиб большевик А. В. Червяковнинг юраги уришдан тўхтади.

Д. Г. Шпильков

Дмитрий Григорьевич Шпильков Советлар ҳокимияти учун олиб борилган қуролли курашларнинг истеъдодли ташкилотчиларидан бири эди. У Фарғона фронти қўмондонининг ёрдамчиси сифатида жангларда қатнашди. Ўша жангларнинг бирида яраланиб, Тошкентга ҳарбий госпиталга юборилади. 1918 йили март ойида бироз тузалгандан сўнг у яна ўзининг эски ишлаган жойи Таштрамга қайтади.

Тошкент партия ташкилоти янги шаҳар партия дружинасининг бошлиғи қилиб Д. Г. Шпильковни тайинлади. Бу дружина 1919 йил январда кўтарилган контрреволюцион фитнани тор-мор қилишда катта роль ўйнади.

В. Д. Фигельский

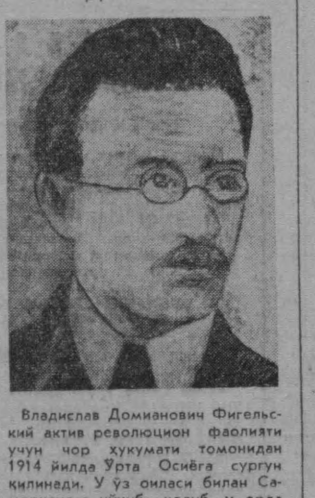

Владислав Домианович Фигельский актив революцион фаолияти учун чор ҳукумати томонидан 1914 йилда Ўрта Осиёга сургун қилинади. У ўз оиласи билан Самарқандга кўчиб келиб, у ерда 1914 йил сентябрдан бошлаб Самарқанд хотин-қизлар гимназиясида математикадан дарс бера бошлайди (у Париждаги Сорбон университетининг математика факультетини тамомлагандан сўнг математика фанлари кандидати деган унвонни олган эди).

Февраль буржуа-демократик революцияси ғалаба қилгандан сўнг у Самарқанддаги Социал-демократик ташкилотнинг раҳбарларидан бири бўлиб қолди.

1918 йил октябрда Фигельский Советларнинг VI фавқулодда ўлка съездига делегат қилиб сайланди. Съездда у Марказий Ижроия Комитет составига киритилади, Туркистон Компартияси Марказий Комитетининг таклифига мувофиқ Фигельский Туркистон республикаси Халқ Комиссарлар Советининг раиси қилиб сайланади.

В. Н. Финкельштейн

Революцион фаолияти учун полиция томонидан қувғин қилинган Вульф Наумович Финкельштейн 1910 йилда Янги Бухорога (Ҳозирги Коган шаҳри) Полтава губернасидан кўчиб келади. Бу ерда у чор армиясига чақирилади, Мари, Каттақўрғон, Қўқон шаҳарларида хизмат даврида солдатлар ўртасида революцион иш олиб боради.

1917 йил май ойининг охирида у Тошкентга кўчиб келади ва Туркистон ҳарбий округи босмахонасига ишга киради. Тез орада у Тошкент шаҳар меҳнаткашларининг Советлар ҳокимияти учун курашида севимли раҳбаридан бирига айланиб қолади. Октябрь кунларида у Ҳарбий Комитет ва Революцион Комитет аъзоси бўлиб, Тошкентда қуролли қўзғолонга раҳбарлик қилади.

1918 йил январида В. Н. Финкельштейн Тошкент Совети ижроия комитетининг аъзоси, Совет раисининг биринчи ўринбосари қилиб сайланади. В. Н. Финкельштейн В. Д. Вотинцев билан биргаликда Туркистон Қизил гвардиячилари ва Қизил армиясининг 1 съездида актив қатнашади.

Н. В. Шумилов

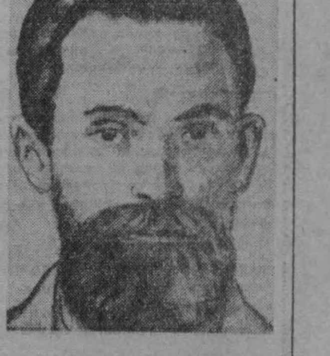

1917 йил Февраль революцияси ғалаба қилгандан сўнг Н. В. Шумилов РСДРП(б) Марказий Комитети топшириғига биноан Тошкентга келди. Бу ерда у ўз умрининг охиригача Туркистонда Совет ҳокимиятини тиклаш учун курашда актив иштирок этди.

У 1917 йил сентябрь ойида бўлиб ўтган Тошкентдаги умумшаҳар иш ташлашининг ташкилотчиларидан бири эди. Октябрь революцияси ғалаба қилгандан сўнг Тошкент темир йўли Жанубий қисмининг бошлиғи ва Туркистон республикаси Йўл ишлари халқ комиссарининг ўринбосари бўлиб ишлади. 1918 йил ноябрдан бошлаб бир вақтнинг ўзида Тошкент шаҳар Советининг раиси вазифасини ҳам бажарди.

ҳ
ҳа
туғ
ясса
лаб ў
лари

И

Мен
йил «Я
да ҳарф
ган дав
кунлар
васи ў
«Набо
силиб
чи-ёзу
графи
иши
ража
асари
гит я
хона
ган э
Ш
босма
ёшла
Ҳу
ҳам
теру
билан
ди.
Иш
эгаси
кистонда
чиси Оли
«Қозоқ
мирлар»
магазинл
билан
ўқиган
раҳнамо
лардан
бўлган
У ў
дек. т
биётла
бўлар
Ўтт
Ҳусайн
лат на
ва му
ишлад
Ўзл
ри Ҳ
равиш
тади.
(Рабо